

KLIMAATZAAK

Aan de Belgische Staat

Vertegenwoordigd door de Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling,
Marie-Christine Marghem,
Wetstraat 51
1040 BRUSSEL

Aan het Waals Gewest

Vertegenwoordigd door de Waalse Minister van Minister van Milieu, Ruimtelijke Ordening,
Mobiliteit en Transport, Luchthavens en Dierenwelzijn, Carlo Di Antonio
Chaussée de Louvain 2
5000 NAMEN

Aan het Vlaams Gewest

Vertegenwoordigd door de Vlaamse Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw,
Joke Schauvliege
Koning Albert II-Laan 20 bus 1
1000 BRUSSEL

Aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Vertegenwoordigd door de Brusselse Minister van Huisvesting, Levenskwaliteit, Leefmilieu en
Energie, Céline Fremault
Kapitein Crespelstraat 35
1050 BRUSSEL

Per aangetekende post

Brussel, 1 december 2014

Mevrouw/mijnheer de Minister,

Klimaatzaak VZW (hierna 'Klimaatzaak') werd opgericht in november 2014. De vereniging heeft tot doel om huidige en toekomstige generaties te beschermen tegen de door de mens veroorzaakte klimaatverandering en het biodiversiteitsverlies.

Klimaatzaak richt zich tot u en de andere leden van uw Regering, in verband met de klimaatproblematiek die vandaag zeer zorgwekkend is.

Wanneer hierna over de "Belgische overheden" wordt gesproken, wordt hiermee zowel de federale staat als de gewesten gezamenlijk mee bedoeld.

1. Wetenschappelijke zekerheid over de dreiging van een gevaarlijke klimaatverandering

Conclusie van het IPCC 2014. Op 1 november 2014 bracht het Intergovernmental Panel on Climate Change ('IPCC')¹ het nieuwe synthesesrapport uit over klimaatverandering.² Het IPCC stelde dat het *extreem waarschijnlijk* is dat het grootste deel van de stijging van de wereldwijde gemiddelde temperatuur sinds midden vorige eeuw kan worden toegeschreven aan menselijke activiteiten, zoals verbranding van fossiele brandstoffen:

*"Human influence has been detected in warming of the atmosphere and the ocean, in changes in the global water cycle, in reductions in snow and ice, in global mean sea level rise, and in changes in some climate extremes. This evidence for human influence has grown since AR4. It is extremely likely that human influence has been the dominant cause of the observed warming since the mid-20th century."*³

Deze klimaatverandering doet zich wereldwijd voor, zij het niet in alle landen of regio's in dezelfde mate of met dezelfde gevolgen. Bovendien vinden de menselijke activiteiten die er de oorzaak van vormen ook wereldwijd plaats, zij het niet in elk land of elke regio in dezelfde mate.

Gevaarlijke klimaatverandering (> 2°C). De vastgestelde klimaatverandering kan in wezen niet meer voorkomen worden. De landen bij het VN Klimaatverdrag hebben zich daarom op basis van de wetenschappelijke bevindingen van het IPCC-panel gebogen over de vraag wanneer er sprake zal zijn van een voor de mens en de ecosystemen 'gevaarlijke' klimaatverandering. Een *gevaarlijke klimaatverandering* kan wellicht nog worden voorkomen als de wereldwijde gemiddelde temperatuurstijging *beperkt wordt tot maximaal 2 graden Celsius*. Om dat doel te halen is het noodzakelijk dat tegen het jaar 2050 de wereldwijde CO₂-uitstoot maximaal 50% zal zijn van de wereldwijde uitstoot in het jaar 1990 (zowel annex I als

¹ Het IPCC mocht in 2007 mede de Nobelprijs voor de Vrede ontvangen.

² IPCC, 5th Assessment Report, Climate Change 2014. Synthesis Report.

³ IPCC, 5th Assessment Report, Working Group 1, Climate Change 2013. The Physical Science Basis - Summary for policymakers, 15.

niet-annex I-landen gezamenlijk).⁴ Zoals verder uitgelegd wordt, zullen de *geïndustrialiseerde landen* (annex I, waaronder België) per 2050 zelfs een aanzienlijk hogere reductiedoelstelling moeten bereiken.

Impact van gevaarlijke klimaatverandering. Eenmaal uitgestoten, blijft CO₂ minstens een eeuw in de atmosfeer 'hangen', zodat er sprake is van een cumulatief effect. Als de hieronder beschreven reductiepercentages door de geïndustrialiseerde landen niet gehaald worden, zal de cumulatie van CO₂ in de atmosfeer zodanig toenemen dat de aarde waarschijnlijk nog ver voor het jaar 2100 met meer dan twee graden zal opwarmen. Dit zal leiden tot extreme hittegolven, lange droogte, overstromingen, verdwijnen van voor de mens bewoonbare oppervlakte en massaal uitsterven van grote delen van het planten- en dierenrijk. Bovendien bestaat er een risico dat klimaatverandering tot een kantelpunt leidt met bijvoorbeeld als gevolg een extreem snelle en oncontroleerbare opwarming van de aarde. Het is dus cruciaal om een gevaarlijke klimaatverandering te vermijden. In het laatste syntheserapport stelde het IPCC:

“Without additional mitigation efforts beyond those in place today, and even with adaptation, warming by the end of the 21st century will lead to high to very high risk of severe, widespread and irreversible impacts globally (high confidence).”⁵

2. Omvang van de reductieverplichtingen

VN Klimaatverdrag. België heeft samen met meer dan 190 landen (en de EU) het VN Klimaatverdrag geratificeerd, dat oorspronkelijk gesloten werd in 1992.⁶ Daarin hebben de Verdragsluitende Partijen het als hun verplichting aanvaard om een 'gevaarlijke' klimaatverandering te voorkomen.⁷ De geïndustrialiseerde landen (annex I-landen, waaronder België) hebben bovendien geaccepteerd om hierbij het voortouw te nemen vanwege hun historische broeikasgasuitstoot. De redenen hiervoor zijn hun grote aandeel in de huidige wereldwijde hoeveelheid uitstoot alsook hun gevorderde staat van welvaart.

Cancun Agreements. In 2009 in Kopenhagen en in 2010 in Cancun⁸ werden de tot dan toe abstract geformuleerde verplichtingen uit het VN Klimaatverdrag nader geconcretiseerd op basis van de wetenschappelijke bevindingen van het IPCC. Door de Verdragsluitende Partijen werd toen in de eerste plaats *overeengekomen* dat de aarde niet verder mag opwarmen dan 2 graden Celsius boven het pre-industriële niveau om een 'gevaarlijke' klimaatverandering te voorkomen.⁹ In Kopenhagen en Cancun werd in de tweede plaats geconcretiseerd wat de reductieverplichting voor *geïndustrialiseerde landen* moet zijn om die twee graden-doelstelling te kunnen halen. Op basis van de conclusies van het IPCC werd berekend dat in

⁴ IPCC, 4th Assessment Report, Working Group 3, Climate Change 2007. Mitigation of Climate Change, 229.

⁵ IPCC, 5th Assessment Report, Synthesis Report, 33.

⁶ United Nations Framework Convention on Climate Change ('UNFCCC'), Earth Summit, Rio de Janeiro.

⁷ Artikel 2 VN-Klimaatverdrag.

⁸ Respectievelijk de 15e en 16e Conferentie van Verdragspartijen bij het VN-Klimaatverdrag. Het VN-Klimaatverdrag telde toen 194 partijen.

⁹ UNFCCC, Report of the Conference of the Parties on its fifteenth session, held in Copenhagen from 7 to 12 December 2009, 30 maart 2010, FCCC/CP/2009/11/Add.1, Copenhagen Accord, decision 2/CP.1, p. 5, § 2, <http://unfccc.int/resource/docs/2009/cop15/eng/11a01.pdf>.

ontwikkelde landen (waaronder België) een reductie van 25-40% van broeikasgassen in 2020 en een reductie van 80-95% van broeikasgassen in 2050 noodzakelijk is ten opzichte van het basisjaar 1990.¹⁰ Daarbij geldt dat bij een 40% reductie in 2020 de kans dat onder de 2°C kan worden gebleven oploopt tot circa 85%.

Deelname van de EU en België in de onderhandelingen. De twee graden-doelstelling en de bijbehorende noodzakelijke reductieverplichting van 25-40%, die in Cancun (2010) vastgesteld werd, is mede op initiatief en met instemming van België en de Europese Unie tot stand gekomen. Hierna worden als voorbeeld enkele officiële teksten aangehaald.

° Reeds op 10 januari 2007 (dus nog voorafgaand aan de conferenties in Kopenhagen en Cancun) heeft de Europese Commissie gesteld dat de doelstellingen van 25-40% voor 2020 nodig zijn om een 50% kans te hebben dat de twee graden doelstelling ook daadwerkelijk gehaald kan worden.¹¹

° Ook de Belgische overheden waren op de hoogte van de noodzaak om uitstoot te reduceren met 25-40%. De Kamer van Volksvertegenwoordigers vroeg in een resolutie van 9 december 2009 dat de federale regering internationaal zou pleiten voor een reductie van de broeikasgassen met 25-40% tegen 2020 en 80-95% tegen 2050.¹²

° In het Vlaams Parlement werd op dezelfde datum (9 december 2009) eveneens een resolutie aangenomen. Met uitdrukkelijke verwijzing naar het voorzorgsprincipe nam het Vlaams Parlement dezelfde reductiepercentages in acht en werd de Vlaamse Regering verzocht om het voortouw te nemen om een “gedragen, ambitieus en kwaliteitsvol internationaal klimaatakkoord” te bereiken.

° De Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen vermeldde dezelfde reductiepercentages in twee adviezen naar aanleiding van de klimaatoppen in Kopenhagen en Cancun.¹³ Interessant is bovendien dat het eerstgenoemde rapport erkent dat het technisch mogelijk is om uitstoot te reduceren tegen beperkte totale kosten.

° De Waalse regering maakte midden 2009 in haar Déclaration de Politique Régionale Wallonne voor het Waals Parlement melding van reductiepercentages van 30% tegen 2020 en 80-95% tegen 2050.¹⁴

Het standpunt van de federale overheid over deze doelstellingen is op vandaag ongewijzigd.

¹⁰ UNFCCC, Report of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol on its sixth session, held in Cancun from 29 November to 10 December 2010, 15 maart 2011, FCCC /KP/CMP/2010/12/Add.1, Cancun Agreements, decision 1/CMP.6, p. 3, 6^e voorafgaande overweging van de preambule, <http://unfccc.int/resource/docs/2010/cmp6/eng/12a01.pdf>; IPCC, 4th Assessment Report, Working Group 3, Climate Change 2007, Mitigation of Climate Change, 776.

¹¹ Europese Commissie, Mededeling van 10 januari 2007 van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal comité en het Comité van de regio's, “De wereldwijde klimaatverandering beperken tot 2 graden Celsius Het beleid tot 2020 en daarna”, COM(2007) 2 definitief, p. 4-5, § 2.

¹² Resolutie van 3 december 2009 van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers met het oog op de VN conferentie van Kopenhagen inzake klimaatverandering van 7 tot 18 december 2009, doc 52 2263/002, p. 4.

¹³ Milieu- en Natuurraad Vlaanderen, Advies van 26 november 2009 over de Klimaatop in Kopenhagen, p. 3; Milieu- en Natuurraad Vlaanderen, Advies van 28 oktober 2010 over de klimaatop in Cancun, p. 4.

¹⁴ Waalse Regering, Déclaration de politique régionale wallonne, 16 juli 2009, buitengewone zitting van het Waals Parlement, 8 (SE 2009) – N° 1, p. 60

In haar strategische visie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling (goedgekeurd bij KB van 18.07.2013¹⁵), pleitte de federale regering ervoor dat België op een rechtvaardige manier de overgang naar een koolstofarme en resource-efficiënte samenleving zou verwezenlijken, evenals voor de goedkeuring van maatregelen die noodzakelijk zijn om de milieu-impact door menselijke activiteiten te voorkomen of te corrigeren, waaronder de beperking van de globale opwarming tot 1.5 - 2°C op lange termijn.

Conclusie: internationale wetenschappelijke en politieke overeenstemming. Er bestaat wereldwijd wetenschappelijke én politieke overeenstemming over de noodzakelijke reductiedoelstelling voor de Annex I landen waaronder België: per 2020 moet de uitstoot van CO₂ ten opzichte van het basisjaar 1990 met 25-40% gereduceerd zijn (met daarna nog veel verdergaande reducties per 2050), hetgeen overeenkomt met het vermijden van een gevaarlijke klimaatverandering (> 2°C). Niet alleen hadden de Belgische overheden de nodige kennis, maar hebben zij op internationaal vlak actief mee onderhandeld met deze percentages in het vooruitzicht. Op geen enkel moment hebben de Belgische overheden gesteld dat de noodzakelijke reducties technisch of economisch niet haalbaar zijn.

3. België is niet bereid de noodzakelijke reducties te realiseren

België haalt de nodige drempels niet. Op basis van de IPCC rapporten gaf het Internationaal Energie Agentschap aan dat met de huidige beleidsvoornemens (waaronder de door de EU opgelegde doelstelling voor België van 15% in 2020), de aarde substantieel veel verder zal opwarmen dan twee graden:

“Policies that have been implemented, or are now being pursued, suggest that the long-term average temperature increase is more likely to be between 3.6°C and 5.3°C (compared with pre-industrial levels).”¹⁶

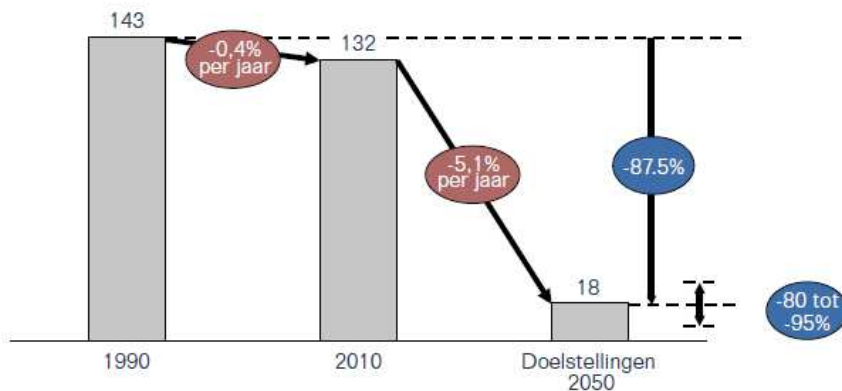
Het United Nations Environment Programme (UNEP) geeft al sedert 2010 in haar jaarlijkse “Emission GAP Report” aan dat zelfs met de hoogste voorwaardelijk beloften voor 2020 (onder voorwaarde dat andere landen ook meer CO₂-emissies reduceren), de twee graden-doelstelling niet gehaald zal worden.¹⁷ Voor de EU gaat het dan bijvoorbeeld om de voorwaardelijke belofte van 30% reductie in 2020. Ook die is volgens UNEP onvoldoende. Sterkere reducties van meer dan 30% voor 2020 zijn dus nodig, hetgeen ook blijkt uit het rapport “*Scenario’s voor een koolstofarme België tegen 2050*” van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Uit dat rapport volgt dat voor België met ingang van 2010 een reductie van 5,1% per jaar aangewezen zou zijn om de klimaatdoelstellingen te halen. Dit komt uit op een reductie in 2020 ten opzichte van 1990 van 45%¹⁸:

¹⁵ Koninklijk besluit van 18 juli 2013 houdende vaststelling van de federale beleidsvisie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling, BS 8 oktober 2013.

¹⁶ Internationaal Energie Agentschap, Redrawing the Energy-Climate Map, van 10 juni 2013.

¹⁷ UNEP, Emission Gap Report 2010, www.unep.org/publications/ebooks/emissionsgapreport.

¹⁸ Zonder “land-use, land-use change and forestry”. Berekening: 132 Mton CO₂eq in 2010, telkens 5.1% afhouden: $132 * (1-0,051)^5 = 78$ Mton CO₂eq in 2010; Proportioneel t.o.v. 1990: $(78-143)/143 = -45\%$. Cijfers afkomstig van: www.klimaat.be/files/5313/9877/6128/NIR_Belgium_150414_final.pdf.

Bron: Nationale inventaris voor broeikasgasemissies; Climact

Figuur 1. Historische evolutie van de uitstoot van broeikasgassen in België (in MtCO₂e per jaar) en de range van de 2050-doelstellingen.

Bron: Scenario's voor een koolstofarm België tegen 2050

Rekening houdend met deze feiten en met de hiervoor genoemde bandbreedte van 25-40% reductie in 2020, die in internationaal verband is vastgesteld als zijnde noodzakelijk, moet van België dan tenminste een 40% reductie in 2020 gevorderd kunnen worden.

België haalt zelfs Europese drempels niet. Los van het feit dat de gezamenlijke Europese doelstelling van 20% reductie in 2020 gelet op de voorgaande inzichten op zich ook onvoldoende is, is België momenteel zelfs niet op schema om de Europese drempels te halen. Het Europees Milieuagentschap stelde in 2013 vast dat zelfs bijkomende maatregelen in België niet voldoende zouden zijn om de uitstoot in 2020 onder de verplichte drempel te brengen:

*"For six Member States (Austria, Belgium, Finland, Ireland, Luxembourg and Spain), the latest projections indicate that even additional measures planned at national level will not be sufficient to bring 2020 emissions below their respective 2020 target under the ESD. These Member States must therefore increase their efforts to design, adopt and implement emission-reducing policies and measures, and will need to consider the use of flexibility mechanisms."*¹⁹

In het laatste rapport van 2014 gaf het Europees Milieuagentschap bovendien aan dat België maar liefst voor twee van de drie 20-20-20-doelstellingen niet op schema is (reductie van uitstoot en voor het verbeteren van energie-efficiëntie).²⁰ Één en ander is te wijten aan het feit dat binnen België geen gepast en coherent klimaatbeleid bestaat tussen de verschillende Belgische overheden.

Inadequaat Belgisch beleid. Ondanks de urgentie en de omvang van het gevaar, vormt de klimaatproblematiek niet het onderwerp van een breed en intensief debat bij de Belgische

¹⁹ Europees Milieuagentschap, rapport nr. 10/2013, Trends and Projections in Europe 2013, p. 11.

²⁰ Europees Milieuagentschap, rapport nr. 6/2014, Tracking progress towards Europe's climate and energy targets for 2020, p. 12.

politici. Het weinige debat rond de klimaatproblematiek vandaag beperkt zich tot het vaststellen van communautaire onenigheden. Heel tekenend is dat er nog steeds geen akkoord is over een *interne lastenverdeling* tussen de verschillende Belgische overheden voor de periode 2013-2020. De onderhandelingen daarvoor zijn nochtans al meerdere jaren bezig. Nog meer betreurenswaardig is dat de Gewesten rekenen in eenheden van mislopen inkomsten m.b.t. het veilen van emissiekredieten, in plaats van bij te dragen tot het voeren van een coherent en eenduidig beleid. De doelstellingen voorgenomen in het recente federaal regeerakkoord zijn onbeduidend. De federale regering zal “*met bijzondere aandacht de effectiviteit van het huidige beleid opvolgen en de impact op de internationaal concurrerende industrie trachten te beperken.*”²¹ Bovendien zou de federale regering “*sereen, maar met toewijding*” meewerken om de interne lastenverdeling af te ronden.²² Het politiek debat over wie wat krijgt en wie over wat iets te zeggen wil hebben, leidt tot een tunnelvisie en daarmee een impasse die elke goede wil en elke aanleiding tot het benodigde initiatief neerslaat. Dit ondanks het feit dat 3 op 4 Belgen zich zorgen maakt over het klimaat en dat 2 op 3 Belgen vindt dat de Belgische overheden beter moeten samenwerken op vlak van klimaatbeleid.²³ Uiteindelijk is dan toevlucht genomen tot het aankopen van emissierechten.

Valse twijfel over ernst en omvang probleem. Dit zwijgen van de politiek samen met het gebrek aan een voldoende ambitieuze en coherente visie heeft tot gevolg dat enerzijds op regeeringsniveau meer dan 190 landen (inclusief de EU) de klimaatwetenschap en de ernst van het overschrijden van de twee graden grens aanvaard hebben (idem voor alle internationale gouvernementele organisaties), doch dat anderzijds in het publieke debat en in de media valse twijfel kan rijzen over de werkelijke ernst en omvang van de klimaatproblematiek. Om deze reden gaapt een groot gat tussen wat regeringen weten en wat hun burgers weten over de gevaren en gevolgen van klimaatverandering. Dit is een grote belemmering in het creëren van draagvlak voor verandering.

Aansprakelijkheid van de Belgische overheden. De maatschappij zoals wij deze kennen stevent dus nog steeds af op een (zeer) gevaarlijke klimaatverandering. België, naast ieder van de geïndustrialiseerde landen, dient zijn bijdrage te leveren aan het voorkomen van groot gevaar voor de samenleving. Zoals zonet uitgelegd, zijn de Belgische doelstellingen en het beleid ondeugdelijk en ontoereikend in het licht van de wetenschappelijke basis die men *zelf* heeft vastgesteld als zijnde noodzakelijk, te weten een twee graden grens, een reductie in 2020 van 25-40% en van 80-95% in 2050. Deze houding kan niet anders geïnterpreteerd worden dan een bewuste nalatigheid vanwege de Belgische overheden om de nodige maatregelen te realiseren. Doordat deze *nalatigheid bijdraagt* aan de *verwezenlijking van gevaarlijke klimaatverandering*, gedragen de Belgische overheden zich *niet als een normaal vooruitziende en zorgvuldige overheid (art. 1382 BW)*, met het ontstaan van schade tot gevolg. Verder wordt aangetoond dat door deze nalatigheid inderdaad de bezittingen, het welzijn, het leven en de veiligheid van de Belgische bevolking bedreigd worden. De overmatige uitstoot van broeikasgassen leidt ertoe dat zowel de huidige als toekomstige Belgische bevolking nadelige gevolgen zal ondervinden op hun gezondheid, hun familiaal leven en privéleven of woonst. Nochtans heeft de staat volgens *artikel 8 EVRM* een verplichting om zich te onthouden van het plegen van inbreuken op dit grondrecht, om burgers tegen inbreuken te beschermen en om gevaarlijke activiteiten te regulariseren.²⁴ In

²¹ Federaal regeerakkoord van 9 oktober 2014, p. 101.

²² *Ibid.*

²³ FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Klimaatenquête 2013, www.klimaat.be/files/6614/0015/0109/enquete_klimaatverandering_2013_-_eindrapport.pdf.

²⁴ EHRM 27 januari 2009, nr. 67021/01, Tatar t. Roemenië.

het Belgisch recht wordt dit recht gelinkt aan artikel 23, 4° van de Grondwet, waarin het recht op bescherming van een gezond leefmilieu bepaald wordt. Niet alleen het recht op een ongestoord gezinsleven, maar ook het recht op leven (art. 2 EVRM) van de Belgische bevolking wordt bedreigd. De VN Mensenrechtenraad verwees evenzeer nog naar het recht op adequaat voedsel, het recht op het hoogst bereikbaar niveau van gezondheid en het recht op zelfbeschikking.²⁵ Ten slotte vormt de nalatigheid van de Belgische overheden een schending van de internationale klimaatverdragen, evenals verschillende internationale beginselen, waaronder het 'no harm'-principe, het preventiebeginsel en het verzorgingsbeginsel.

4. Het huidige Belgische klimaatbeleid stelt huidige en toekomstige inwoners bloot aan grote fysieke en economische risico's en is dus onaanvaardbaar

Impact gevaarlijke klimaatverandering in België. Indien België en de wereldgemeenschap falen om de nodige reducties uit te voeren, zal België niet gevrijwaard blijven van de gevolgen van klimaatverandering.²⁶ Extreme weerfenomenen zullen zich frequenter voordoen, zoals meer en intensere hittegolven met hittestress en kans op watertekort als gevolg, vaker extreme onweders met kans op overstroming, stijging van de zeespiegel aan de Belgische kust, riooloverstromingen, vermindering van de oppervlaktewaterkwaliteit en luchtkwaliteit, etc. De opwarming zorgt daarnaast voor een grote verspreiding van tropische ziektes. Daarbij komt dat als gevolg van de opwarming, andere delen van de wereld nog ernstiger benadeeld zullen worden. Dat betekent risico's voor de handel, voedselzekerheid, conflicten en mogelijke migratiestromen.

Transitie moet nu plaatsvinden. Uit het befaamde Stern-rapport van 2006²⁷ en het rapport van het Internationaal Energie Agentschap van 2011²⁸ blijkt dat het economisch veel haalbaarder is om snel te handelen en dat de reducties die reeds voor 2020 kunnen worden bereikt, cruciaal zijn. Ook het IPCC oordeelt dat het uitstellen van de nodige inspanningen het wezenlijk moeilijker zal maken om de overgang te maken tot lagere uitstootniveau's op lange termijn.²⁹ Het uitstellen van reductiemaatregelen uit kosten oogpunt, betekent dat al over een aantal jaren nog veel drastischer maatregelen genomen zullen moeten worden en dan tegen aanzienlijk hogere kosten. Bovendien wordt door de te trage aanpak van het klimaatprobleem de kans steeds kleiner dat gevaarlijke klimaatverandering nog kan worden voorkomen, zo volgt uit de voornoemde rapporten van UNEP. Op basis van deze verschillende wetenschappelijke studies moet dus nu reeds veel ambitieuzer werk gemaakt worden van transitie.

Actuele en toekomstige schade voor de bevolking. Het hoeft geen betoog dat de Belgische bevolking bij gebrek aan noodzakelijke maatregelen in een toestand wordt geplaatst van verhoogde bedreiging voor hun gezondheid/welzijn (waterkort, hittegolven, tropische

²⁵ VN Mensenrechtenraad, Resolutie nr. 10/4 2009, 25 maart 2009, Human Rights and Climate Change,

²⁶ De gevolgen in Vlaanderen worden uitgebreid beschreven in volgende rapporten: MIRA, Milieuverkenning 2030, november 2009, p. 283 e.v., een rapport in opdracht van de Vlaamse Regering; UCL, Impact van de klimaatverandering in België, juli 2004, in opdracht van Greenpeace.

²⁷ Stern Review on the Economics on Climate Change, 2006, www.sternreview.org.uk.

²⁸ Internationaal Energie Agentschap, World Energy Outlook 2011, p. 229 e.v.

²⁹ IPCC, 5th Assessment Report, Working Group 3, Climate Change 2014. Mitigation of Climate Change, 13.

ziektes, stress) en bezittingen (schade door extreme weerfenomenen). Zij dreigen dus zowel lichamelijke, morele als materiële schade te lijden. In 2011 waren er volgens de Climate Vulnerability Monitor 400.000 doden als gevolg van de klimaatverandering. Die schade is een gevolg van 'slechts' 0,8°C opwarming, veroorzaakt door de CO₂-uitstoot tot en met de jaren 80. De 'vertraging' tussen oorzaak en gevolg duurt immers zo'n 30 jaar, net zoals bij roken en longkanker. Hoe langer de overheden uitstellen om maatregelen te nemen, hoe groter de economische en sociale kost zal zijn voor huidige en toekomstige generaties en hoe kleiner de kans dat het gevaar nog afgewend kan worden. Uiteraard worden door de nalatigheid van de Belgische overheden ook de statutaire belangen waarvoor Klimaatzaak opkomt, geschonden.

5. Voorwerp van de aanmaning

Schriftelijke overeenkomst. Omwille van alle in deze brief genoemde redenen vraagt Klimaatzaak u om in een schriftelijke overeenkomst met haar vast te leggen dat de Belgische overheden alle maatregelen zullen treffen die nodig zijn om te zorgen dat per 2020 de Belgische (binnenlandse) uitstoot van broeikasgassen daadwerkelijk met 40% zal zijn verminderd ten opzichte van de uitstoot in 1990. Klimaatzaak verzoekt u in wezen dus slechts dat de Belgische overheden daad bij woord zouden voegen.

Vier weken. Klimaatzaak hoopt de gevraagde bevestiging van u te mogen ontvangen binnen 4 weken na dagtekening van deze brief. Als de gevraagde schriftelijke bevestiging niet binnen een termijn van 4 weken van u ontvangen werd, zullen wij er daarom van uitgaan dat ook de huidige Belgische overheden kennelijk willen volharden in het huidige ontoereikende beleid. Verder overleg lijkt dan niet erg zinvol meer.

Procedure. In dat geval ziet Klimaatzaak geen andere mogelijkheid meer dan zich tot de rechter te wenden en aan de rechter te vragen de Belgische overheden te bevelen alle nodige maatregelen te treffen om te zorgen dat per 2020 de Belgische (binnenlandse) uitstoot van broeikasgassen daadwerkelijk met 40% zal zijn verminderd ten opzichte van de (binnenlandse) uitstoot in 1990. Klimaatzaak zal bovendien individuele burgers in heel België uitnodigen om zich mede-eiser te stellen in het geding. Uiteraard hopen wij dat deze stap naar de rechter niet nodig zal zijn en dat zal blijken dat de Belgische overheden, mét Klimaatzaak, België samen sneller duurzaam zal willen maken, zodat ook toekomstige generaties Belgen veilig en in welvaart in België zullen kunnen leven.

Hoogachtend,

Ignace Schops
Bestuurder

Serge de Gheldere
Bestuurder